

НАПРЯМ 6. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-293-0-22>

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Абакіна-Пілявська Л. М.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

З початком повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України життя мільйонів людей зазнало докорінних змін, суспільство зустрілося з новими викликами та загрозами державній безпеці, в тому числі інформаційній. Інформаційне середовище в умовах воєнного стану зазнає значного деструктивного впливу, що, у свою чергу, завдає шкоди інформаційній безпеці держави, в цілому. Кримінальне право має виступати у цьому аспекті якісним та ефективним інструментом захисту суспільства від протиправних посягань, які спровоковані сучасними викликами у державі, пов'язаними з повномасштабною збройною агресією проти України.

Наука повинна активно продукувати теоретичне підґрунтя розробці та провадженню нових, раціональних та максимально практичних рішень задля активізації кримінально-правової охорони інформаційного середовища в умовах воєнного стану, що є найбільш сприятливим періодом для ураження даного сектору державної безпеки.

Згідно чинного законодавства під державною безпекою розуміється «захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру» [1]. Також, згідно проекту Закону України «Про засади інформаційної безпеки України» інформаційну безпеку пропонувалося визначати як «стан захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, при якому запобігається завдання шкоди через неповноту, несвоєчасність та недостовірність поширюваної інформації, порушення цілісності та доступності

інформації, несанкціонований обіг інформації з обмеженим доступом, а також через негативний інформаційно-психологічний вплив та умисне спричинення негативних наслідків застосування інформаційних технологій» [2].

На сучасному етапі провадження державної політики у сфері забезпечення інформаційної безпеки діє рішення РНБО «Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану» [3], в якому визначено, що в умовах воєнного стану реалізація єдиної інформаційної політики є пріоритетним питанням національної безпеки». Окрім того, існує Центр протидії дезінформації при РНБО України, офіційний сайт якого пропонує актуальну та достовірну інформацію щодо подій в країні.

Чинне законодавство містить низку кримінально-правових заборон у сфері використання електронно-обчислювальних машин, систем, комп'ютерних мереж та мереж електрозв'язку. Водночас, специфіка сучасних загроз інформаційній безпеці в державі не врахована в повній мірі. Частково така ситуація пояснюється швидкою динамікою протиправних практик у сфері інформаційного середовища, які спровоковані та мають місце у зв'язку або внаслідок збройного конфлікту та повномасштабного протистояння.

З початком повномасштабної збройної агресії інформаційний простір є активним полем діяльності сторін протистояння, засобом маніпулятивного впливу на широкий загал, інструментом задля психологічного настрою суспільної думки. Низка факторів, до яких, в першу чергу, відносяться низький рівень інформаційної культури, зниження спроможності людини до критичного сприйняття, аналізу та оцінки отриманої інформації, використання фізіологічних та психологічних методів подання необхідної інформації, у своїй сукупності створюють загрозу інформаційній безпеці держави, що вимагає створення та забезпечення як нормативно-правової основи, так і функціонування інституційного механізму забезпечення інформаційної безпеки, в тому числі засобами кримінально-правового впливу.

У цілому, кримінально-правова охорона як правовий інструмент є сукупністю заходів кримінально-правового впливу, які спрямовані на забезпечення охорони існуючих суспільних відносин та інтересів та утримання громадян від протиправних посягань, шляхом визначення в кримінальному законі небезпечних для особи, суспільства та держави кримінально караних діянь та встановлення за їх вчинення кримінальних покарань та інших заходів кримінально-правового характеру. При цьому, механізм кримінально-правової охорони представляє собою сукупність загально регулятивного підходу, що

полягає у встановлення конкретної кримінально-правової заборони та її дотримання суб'єктами правовідносин та традиційного підходу – порушення кримінально-правової заборони, за чим слідує кримінально-правова оцінка такого порушення, обрання та застосування конкретно визначеного заходу кримінально-правового впливу до правопорушника.

Таким чином, державна політика забезпечення інформаційної безпеки в державі в умовах воєнного стану повинна містити послідовну системну діяльність державно-правових інституцій, спрямовану на боротьбу та попередження інформаційних загроз та конфліктів, в тому числі за допомогою встановлення кримінальних заборон тих чи інших протиправних діянь, які мають відповідний рівень поширення в суспільстві та є суспільно небезпечними проявами, направленими проти інтересів людини, суспільства, держави в цілому. Варто констатувати необхідність наукових пошуків та розробок в частині вдосконалення кримінально-правової охорони інформаційного середовища в умовах особливого, в тому числі, воєнного стану, в країні, з метою вдосконалення та підвищення ефективності існуючих та розробки нових заходів кримінально-правового впливу на посягання проти інформаційної безпеки держави в цілому.

Література:

1. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 31. Ст. 241.

2. Про засади інформаційної безпеки України : проект Закону України від 28.05.2014 № 4949. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JG3TH00A>

3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 року «Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану»: Указ Президента України від 19 березня 2022 року № 152/2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/152/2022>